

КУЛТУРА И КУЛТ

Свака цивилизација има три спрата. Приземни спрат је њена техника. Виши спрат је — њена култура, а највиши — то су врховне вредности — њен култ.

Свако упрошћење изгледа насилно, па према томе и нетачно. Али, ако се неко вине до висине култа, он види да у том преплету наизглед неразмрсивих појава постоји трочлани хијерархијски ред.

Критериј за вредновање два нижа спрата зависи од култа.

Само православни култ рађа православну културу.

На пример, када хришћани верују да у једном Богу има Три Личности, Три Различита Ја, у нераздвојивом односу *Ја-Ти-Он*, онда се та тројичност одражава и у човечанству. То је врховни разлог да имамо у свим језицима света међуљудски однос *ја-ѿи-он* (док је *ми-ви-они* само изведено). Међутим, ако би Бог био један стерилни Самац, онда би и у човечанству постојао само *солилоквиј Ја-ѿа-Ја*.

Сваки култ има своју догматику, а од догматике зависи етика. Зато ако имамо узвишену и прикладну икону (представу) о Богу, имаћемо и узвишену икону о човеку.

Култура извире из култа, као и књижевност из најсветије Књиге.

Сурогати за Бога не могу никад утолити глад за Хлебом Живота вечног, а то је лично Христос.

Ако неко живи само на најнижем спрату живота, без духовног узлета до трећег спрата култа, може он да има и три доктората из техничких наука, ипак тај човек остаје само полуобразовани занатлија. А нешколовани сељак на крилима своје православне вере узлеће и „до трећег неба“, па је кроз то од Бога научени господин, јер личи на Господа.

Човек који искључиво живи на другом спрату културе, макар био и велики уметник, он је роб душевне сентименталности, па пошто нема духовна крила да се вине као „луча микрокозма“ у лепоте Божанства — он остаје само „човек Опере“. Но, ма колико Опера била

блештећа и ганутива синтеза културе и уметности, она је ипак симбол осредњости дворјана.

Најлепши човек трећег спрата је православни светитељ. Он је сам себи предмет највећих уметности! Бави се најтежом могућом техником: савладава своје тело. То је његов најнижи спрат. Изнедрава молитвом рукотворине културе... А на трећем спрату он гледа на творевину Божију очима преображеним. И диви се до неизрецивости Творцу.

Да би неко могао да ужива у лепоти Ван Гогових слика мора опленити свој укус до висине самог Ван Гога. Тако исто, да би неко затрептао пред лепотом руже или звезде, мора да се приближи савршенству укуса Највећег Уметника, а то је Бог који је створио ружу и звезду...

Ту, на „Трећем спрату“, нема краја дивљењу и стваралаштву.

Међутим, свака теологија (као терија) проверава се кроз примену у пракси. Прави култ, права вера препознаје се по томе да нема ни инквизицију, ни крвави „цихад“.

А има Бога као Брата — у Евхаристији.

